

Paul Nizan

Antoine Bloyé

Türkçesi: Hüseyin Can Akyıldız

Roman

BİRİNCİ BÖLÜM

Wenn der Kommunismus nun sowohl die
"Sorge" des Bürgers wie
die Not des Proletariers aufheben will,
so versteht es sich doch wohl
von selbst dass er dies nicht tun kann, ohne die
Ursache Beider die "Arbeit", aufzuheben.

KARL MARX, *Die deutsche Ideologie*, s. 198.*

I.

Batı şehirlerinden birinde, neredeyse kimselerin geçmediği, müstakil evlerden müteşekkil bir sokaktı. Kaldırımların çiğnenmiş toprağında ve yolun taşıtların işlediği bölümünde otlar bitmişti. 11 ve 20 numaralı konutlar önünde sokaktaki yegâne iki otomobilten sızmış benzin lekeleri uzanmaktaydı.

9 numaralı evde, imparator güzrü gibi bir küre ve onu kavramış elden ibaret olan kapı tokmağına siyah kurdela takılmıştı.

---

* Özgün metinde de Almanca bırakılan epigraf Karl Marx'ın *Alman İdeolojisi* adlı eserindedir: "Eğer komünizm hem burjuvazinin 'kaygılarına' hem de proletaryanın sefaletine son vermekse, her ikisinin de nedenine, yani 'emeğe' son vermeden bunun yapılamayacağı aşikârdır." (ç.n.)

Üç basamaklı granit girişin dibinde üzerinde haç işareti bulunan, ince beyaz çizgiler ve yine beyaz gözyaşı figürleriyle süslü siyah bir kutu bulunmaktaydı. Burası merhumun eviydi.

Ziyaretçiler vurmada girsin diye kapı aralık bırakılmıştı. Çünkü zil ve tokmak sesleri evlerin derinliklerinde uyumakta olan ölüleri rahatsız edebilirdi. Bazen, belki saatte bir, yoldan geçenlerden biri başını mavi-beyaz sırlı numaraya doğru kaldırıp içeri giriyordu. Tokmağı siyah kurdela, gözetleme deliği, isim levhası ve mektup aralığı bakırdan olan kapıyı itiyordu. Oval isim levhasında şu ad yazıyordu: ANTOINE BLOYÉ. Ziyaretçinin kırmızı-beyaz fayanslar üzerinde üç adım atmasına kalmadan yerinden oynamış bir fayans çıkardığı tıkırtıyla evdekilere ziyaretçileri olduğunu haber veriyordu. Ayağında keçe terliklerle yaşlı bir kadın karanlığın içinden çıkıp gelenin şapka ve şemsiyesini elinden alıyordu. Ziyaretçi soruyordu:

“Onu görebilir miyim?”

Kadın cevap veriyordu:

“Evet. Merdivenlerden çıkın. Onu yukarı taşıdık... odasında düştü... orada bırakamazdık.”

Cilalı meşe merdivenleri çıkan ziyaretçi birinci katın sahanlığında aralık yeşil kapıdan sızan, tutulma günlerinde ortalığı kaplayanlara benzer ölgün bir ışık huzmesiyle karşılaşılıyordu. Ayakkabısı döşemeler üstünde pervasızca takırdadıkça utanıp sıklan ziyaretçi kapıya doğru ilerliyordu. Odanın dibinde ölünün biraz fazla büyük yatağı uzanıyordu. Uzun süredir gün yüzü görmemiş, yalnız ölümlere hizmet eden kristal şamdanlarda diki-
li mumların titrek ve hareketli alevi yatağı aydınlatıyordu. Yüz hatları tam olarak seçilemeyen bir adam ve kadın gömüldükleri koltuklardan kalkarak yanaklarında Şubat soğuğuyla içeri giren ziyaretçinin kim olduğunu anlamak için yaklaşıyorlardı. Erkekler adamın elini sıkıyor, kadınlar kadının gözyaşlarıyla ıslak yüzünden öpüyorlardı. Hepsi de,

“Başınıza gelen felaketi duydum,” diyordu.

Ya da, “Öylesine hayat doluydu ki... birdenbire... kimin aklına gelirdi. Ne acı! Bugün var yarın yokuz.”

Ya da “Acınızı paylaştığımı bilmenizi isterim,” gibisinden sözler.

Merhumun oğlu olan Pierre Bloyé gelenlerin elini sıktıktan sonra hiçbir şey demeden pencerenin önüne çekiliyordu. Daha fazla ağlayamadığından yanakları kurumak üzere olan merhumun eşi Anne Bloyé ise her başsağlığı ve dostluk mesajı sonrasında tekrar hıçkırıklara boğuluyor, çoktan unutmuş olduğu, kocasının öldüğü gerçeğiyle tekrar yüz yüze geliyordu. İstisnasız her ziyaretçi altın şeritlerle süslü bir kâsenin içinde kutsal suya yatırılmış şimşir dallarından alıp naaşın üstüne iki üç damla serpiyordu. Kadınlar başına gelip, bir böceğin bilinçsiz ve içgüdüsel şaşmazlığıyla hareket eden canlılar gibi, kendilerinden emin istavroz çıkarıyorlardı. Erkekler beceriksizce eğilerek ölüyü kutsuyordu. Ziyaretçiler soruyordu:

“Cenaze töreni ne zaman?”

Akıp giden zamanla verdiği cevap da değişen Pierre Bloyé “Ertesi gün, yarın, bu öğleden sonra, saat dörtte...” diyordu.

Sonunda tekrar sokağa çıkan ziyaretçiler ölümün bütün varlığıyla hüküm sürdüğü efsunlu çemberin dışına çıkana kadar, ucunda yaşıyor olmaktan zevk duyma hakkını elde edecekleri birkaç metreyi temkinli ve gürültüsüz adımlarla yürüyorlardı.

Le Populaire, Le Phare gibi şehir gazetelerinde şu ilan görülü-yordu:

Sayın Marie Bloyé (annesi)

Sayın Anne Bloyé (eşi)

Sayın Pierre Bloyé (oğlu)

Orléans Demiryolları'ndan emekli mühendis ve deolet memuru

Sayın Antoine BLOYÉ'yi yaşamının altmış beşinci yılında kaybetmiş oldukları haberini sizinle paylaşmanın üzüntüsü içindedir.

Cenaze töreni ayın 15'inde Perşembe günü Saint Similien Kilisesi'nde gerçekleştirilecektir. Saat üçte merhumun evinde, Georges

Sand Sokağı 19 numarada toplanılacaktır. Bu ilan bilgilendirme amacıyla verilmiştir.

Antoine Bloyé, odasında altmış beş yıllık bir ömrün zirvesinde, yatıyordu. Komodinin üzerindeki mumlar yüzünü yarı yarıya aydınlatıyordu. Odanın öbür ucunda yanan gaz lambasının ışığında duvara üç gölge vuruyordu.

Pierre Bloyé günlerce ölümle cebelleşmiş ölülerin yüzündeki o bitip tükenmişliği göremiyordu baktığı bu suratta. Babası sa-vaşmadan, damar tıkanıklığından ölmüştü. Ardından “Ölüm dö-şeğinde bile ne kadar güzeldi değil mi?” dedirten ölülerdendi o.

Nikotinin sararttığı kısa beyaz bir bıyığın altından sarkan alt dudağı bu surata kibir, kendini beğenmişlik ve aşağılama dolu bir ifade veriyordu. Pierre her ne kadar dişsiz bir ağzın ölüm halinde başka türlü gözükmeyeceğini bilse de, bu yüzde babasının kapıldığı son duygunun, henüz hisseden bir adamın aklından geçen son düşüncenin, içini saran son sıkıntının, şu kadar yıllık hayatının böyle aniden bitmesi karşısındaki hissiyatının dile geldiğini görüyordu. Pierre gözlerini taş kesilmiş bu surattan ayır-maya çalışsa da eninde sonunda, karşı konulamaz bir gücün etki-si altında bakışları yine oraya dönüyordu. Annesi kâh şiddetli bir kahkaha gibi vücudunu sarsan hıçkırıklarla kâh yorgunluktan zar zor akan gözyaşlarıyla, gözkapaklarının köşesinde kurumuş tuzlu su şeritleriyle ağlıyordu.

İşte bu şekilde peş peşe üç dondurucu Şubat akşamı ölüyü beklediler. Yaşlı hizmetçi, komşulardan biri ya da Anne Bloyé'nin kuzeni zaman zaman çıkagelip nöbeti devralıyordu. Mutfakta gaz ocağında kahve ısıyor, Pierre ve annesi kahveyi tir tir titreyerek içtikten sonra vardiyalarını tamamlamış nöbetçiler gibi iki saat kadar uzanıyorlardı. Daldıkları derin uykudan sıçrayarak uyanıyorlardı. Sanki hasta yatan baba bir şey istemek için kendilerine seslenmişti. Lazımlığını ya da saatin kaç olduğunu öğrenmek istiyordu sanki. O zaman uyuduklarına pişman, yaşlı hizmetçinin ya da komşunun karınlarına kadar ekose bir battaniyeye sarılı ola-

rak bekledikleri odaya dönüyorlardı. Bu oda ne kadar soğuktu. Pencere aralık bırakılmıştı: Gece ayazı ölüleri muhafaza edermiş çünkü. Anne-oğul hâlâ içten içe şaşkın, Antoine'a bakıyorlardı: Nasıl olmuş da şu ana kadar kıpırdamaksızın yatmıştı; uykusunda alışık olduğu şekle girene kadar dönüp durmamıştı? Ölülerin hareketsizliği karşısında herkesin içinde hayvanların ya da küçük çocukların duyduğu o huzursuzluk tekrar belirir. Fakat Antoine uygun pozisyon arayışıyla hareket etmedi, kılı bile kıpırdamadı. Ölülerin taş kesmiş sabrı çoktan sarmıştı bedenini.

Son gece oğul yalnız kaldı. Hizmetçi, komşu ve kuzenleri yorğun düştüklerinden henüz ölüm rüzgârının esip gündelik hayatı alt üst etmediği ev ve yataklarının yolunu tutmuştu. Komşu köydeki evinde, kuzen de eşinin yanında, yataktaki yerini almıştı. Acının yiyip bitirdiği, artık yas tutamayacak kadar bitkin düşmüş Anne Bloyé yan odada yatmış, uykusunda bir o yana bir bu yana dönerek kış gecesinin sessizliğini somyanın gıcirtılarıyla bozuyordu. Antoine'ın emektar altın saati şömine mermerinin üstünde işlemeye devam ediyor, bir an olsun sekmeyen tiktaklarıyla geceyi lime lime ediyordu. İnsanların eşyaları, daha dayanıklı bir maddeden yapılmış olduklarından, sahiplerinden sonra da uzunca bir süre maceralarına devam ediyordu. Eşyaları daha uzun ömürlü çıkıyor, giysi, heykel ve düşünceleri onlarla beraber ortadan kaybolmuyordu. Put gibi, ölüyü beklemekten sıkılan Pierre bazen kalkıp odayı boydan boya arşınıyor, ne zaman şöminenin üstündeki büyük aynanın önüne gelse orada kendi yüzüyle karşı karşıya kalıyordu: Gölgeler içinde bir gölgeden ibaret olan bu ölü surat derinlerdeki gezintisinden su yüzüne çıkmış bir cesede aitti sanki. Pierre arkasında ölümler ülkesinin uzandığı bu hareketsiz sudan kaçırıyordu gözlerini. Vaktiyle kanlı canlı, güçlü kuvvetli bir adam olan babasının açılmış alnına, artık buz kesmiş, kanı çekilmiş ellerine tekrar tekrar dokundu. Vaktiyle sıcaklığını ve gülücüklerini duyduğu bu taş parçasının soğuğuna dokundu.